

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ
ХАРЬКОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ХАРЬКОВСКИЙ ГУМАНИТАРНЫЙ ИНСТИТУТ
„НАРОДНАЯ УКРАИНСКАЯ АКАДЕМИЯ“

МАТЕРИАЛЫ И ТЕЗИСЫ

НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ, ПОСВЯЩЕННОЙ 30-летию
КАФЕДРЫ ИСТОРИОГРАФИИ,
ИСТОЧНИКОВЕДЕНИЯ И АРХЕОЛОГИИ ХГУ
(II Астаховские чтения)
1-2 ноября 1994 г.

Бахтина С. А.

Харьковский исторический музей

К ПРОБЛЕМЕ ИЗУЧЕНИЯ ИСТОРИИ ХАРЬКОВСКОГО ЕПАРХИАЛЬНОГО
ЦЕРКОВНО-АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО МУЗЕЯ

/1913 - 1920 гг./

19 мая 1913 г. / ст.ст. / в Харькове был открыт епархиальный церковно-археологический музей. Это большое церковное и научное торжество не прошло незамеченным. И церковные деятели и ученые города откликнулись на него в местной печати.

Тогда же встала проблема, которую четко очертил профессор Харьковского университета Н. Ф. Сумцов в своей статье "Местные церковно-археологические музеи". Он обнаружил в одной из статей газеты "Южный край" фактическую ошибку. Автор утверждал, что в 1904 г. церковные древности, собранные проф. Е. К. Рединым и хранившиеся в музее Харьковского университета, были отобраны и переданы в музей духовной семинарии. Н. Ф. Сумцов опровергает это. Он выступает в защиту университетского церковно-археологического музея, не в первый раз доказывая необходимость его существования для изучения ряда читаемых здесь предметов. И, в то же время, ставит под сомнение возможность научной работы в епархиальном музее.

Исходя из этого видно, что проблема возникла не в 1913 г., а намного раньше. В 1903 г. в Харькове закрывается выставка XII Археологического съезда. Один из отделов которой - церковный - полностью был создан благодаря плодотворной работе коллектива, возглавляемого проф. Е. К. Рединым. Результаты этой работы легли в основу написанных проф. Е. К. Рединым трудов, альбома и каталога выставки. Тогда же Редий приложил все усилия, чтобы часть экспонатов церковного отдела выставки была передана в университет.

В 1903 г. архиепископ Харьковский и Ахтырский Арсений задумывает создать в Харькове епархиальный музей. Отсутствие нужного здания вынуждает его распорядиться перенести церковные ценности в духовную семинарию, где и был временно создан музей.

Действительно, в 1904 г. епархиальное начальство подняло вопрос о передаче экспонатов церковного музея университета в семинарию. Но уже тогда Редий сумел доказать необходимость существо-

вання цього музею при університеті. В 1908 г. в статті, посвященій пам'яті проф. Редина Е. К., Н. Ф. Сумцов знову повертається к цьому вопросу, утверждаючи, що в музеї місцевої духовної семінарії ніхто і ніколи не цікавився церковним музеєм університету і там нікому керувати таким спеціальним закладом, вимагаючи серйозної наукової підготовки.

В 1913 г. в спеціально побудованому єпархіальному домі відкривається єпархіальний музей і керувати ним призначають протоієрея П. Г. Фомина, який зміг стати для єпархіального музею тим, чим став Е. К. Редін для університетського музею. Він зміг організувати наукову роботу музею. Благодаря йому і групі, об'єдналихся навколо нього учених і діячів мистецтва, церковно-археологічний музей вніс цінний внесок в справу вивчення пам'яток церковної старовини Харківщини.

Бездрако В. В.
Охтирська середня школа

ЖУРНАЛ "КРАЄЗНАВСТВО" ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ З ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИХ ПИТАНЬ

Для дослідження історії історичного краєзнавства характерним є застосування суб'єктами як матеріальних, так і ідеальних форм пізнавальної діяльності. Одним із важливих джерел ідеальної форми для гносеологічного суб'єкта з питань історичного краєзнавства є історико-краєзнавчий періодика.

Якщо взяти до уваги 20-ті рр. нашого століття, то серед наукової і науково-популярної періодики чільне місце посідає журнал "Краєзнавство" /1927-1930/ - центральний друкований орган Українського комітету краєзнавства /УКК/.

За звітом УКК на 1 січня 1929 р. в 32 округах маючись 51 товариство і 658 гуртків; і це при зростанні загальної і середньої кількості людей, задіяних в цій благородній справі /Звіт... //Краєзнавство.-1929.-№-10/. Завдяки розділу "Життя краєзнавчих організацій" можна дізнатись про діяльність 14 гуртків, такої ж кількості товариств, 11 музеїв, 3 "кабінетів вивчення краю", 3 бюро, 3 комітетів і інших організаційних об'єднань історико-краєзнавчої роботи /загальною кількістю - 58 одиниць/.

Безумовно, наблизила нагальна потреба звернутись до такого